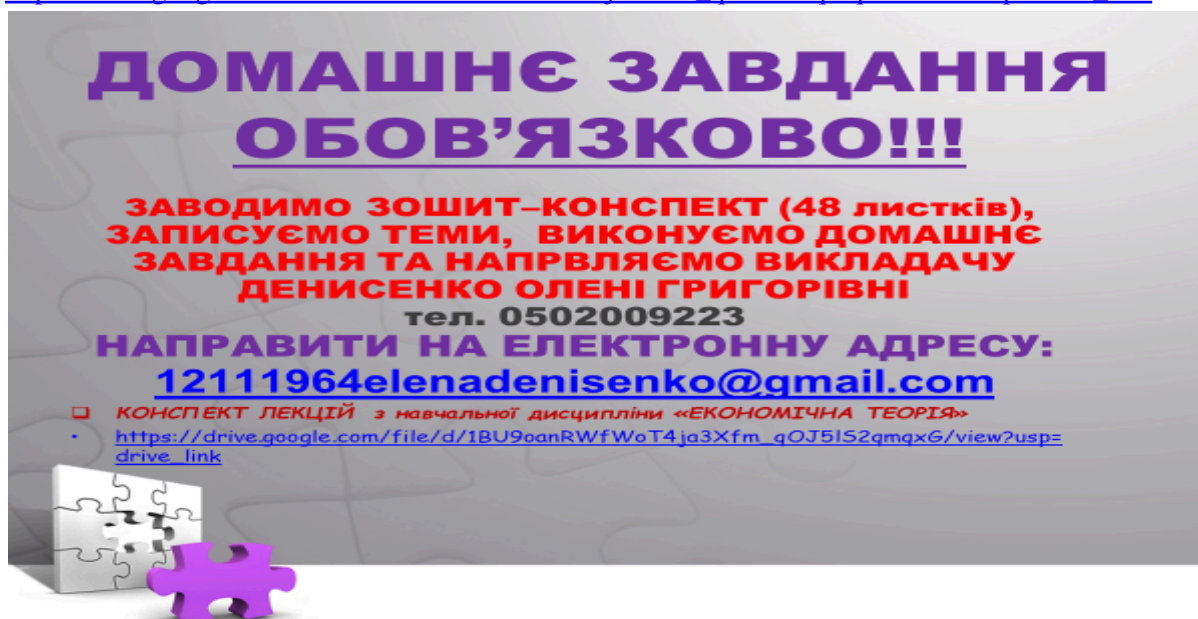

КОНСПЕКТ УРОКУ №24

ЛПЗ: ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ з навчальної дисципліни «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

https://drive.google.com/file/d/1BU9oanRWfWoT4ja3Xfm_qOJ5IS2qmqxG/view?usp=drive_link

**ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ
ОБОВ'ЯЗКОВО!!!**

**ЗАВОДИМО ЗОШИТ–КОНСПЕКТ (48 листків),
ЗАПИСУЄМО ТЕМИ, ВИКОНУЄМО ДОМАШНЄ
ЗАВДАННЯ ТА НАПРВЛЯЄМО ВИКЛАДАЧУ
ДЕНИСЕНКО ОЛЕНІ ГРИГОРІВНІ**
тел. 0502009223

**НАПРАВИТИ НА ЕЛЕКТРОННУ АДРЕСУ:
12111964elenadenisenko@gmail.com**

☐ **КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ** з навчальної дисципліни «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»
• https://drive.google.com/file/d/1BU9oanRWfWoT4ja3Xfm_qOJ5IS2qmqxG/view?usp=drive_link

Мета: Закріпити теоретичні знання про форми організації суспільного виробництва, навчитися розраховувати показники ефективності різних форм організації виробництва, провести порівняльний аналіз та робити обґрунтовані висновки щодо доцільності застосування конкретних форм організації.

1. Форми організації суспільного виробництва

Концентрація виробництва — зосередження виробництва на великих підприємствах. Вимірюється часткою великих підприємств у загальному обсязі виробництва.

Спеціалізація виробництва — зосередження на виробництві обмеженої номенклатури продукції або виконанні окремих стадій технологічного процесу.

Кооперування виробництва — тривалі виробничі зв'язки між підприємствами для спільного виготовлення продукції.

Комбінування виробництва — поєднання різних виробництв на одному підприємстві для послідовної або комплексної переробки сировини.

2. Показники ефективності

Продуктивність праці:

ПП = Обсяг виробництва (грн) / Середньооблікова чисельність працівників (осіб)

Фондовіддача:

ФВ = Обсяг виробництва (грн) / Середньорічна вартість основних фондів (грн)

Рентабельність продукції:

R = (Прибуток від реалізації / Собівартість реалізованої продукції) × 100%

Собівартість одиниці продукції:

C = (Постійні витрати + Змінні витрати) / Обсяг виробництва (шт.)

Коефіцієнт спеціалізації:

$K_{сп} = 1 / (\sum(2i - 1) \times \Pi_i)$

де i — порядковий номер виду продукції, Π_i — питома вага i -го виду продукції

Коефіцієнт кооперування:

$K_{кооп} = \text{Вартість кооперованих поставок} / \text{Загальна вартість продукції} \times 100\%$

ЧАСТИНА 1: ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Аналіз концентрації виробництва

Умова: Підприємство "Техмаш" планує збільшити виробництво деталей. Проаналізуйте економічну доцільність концентрації виробництва.

Вихідні дані:

Показник	Варіант 1 (малий обсяг)	Варіант 2 (великий обсяг)
Обсяг виробництва, шт.	2000	10000
Постійні витрати, тис. грн	400	400
Змінні витрати на одиницю, грн	250	250
Ціна реалізації, грн	500	500
Кількість працівників, осіб	20	80

Завдання:

1. Розрахуйте собівартість одиниці продукції для обох варіантів
2. Визначте прибуток від реалізації продукції
3. Розрахуйте рентабельність продукції
4. Обчисліть продуктивність праці
5. Зробіть висновок про економічну ефективність концентрації виробництва

Форма виконання:

Розрахунки:

Варіант 1 (малий обсяг):

1. Собівартість одиниці = $(__ + __ \times __) / __ = __ \text{ грн}$
2. Прибуток = $__ \times (__ - __) = __ \text{ тис. грн}$
3. Рентабельність = $(__ / __) \times 100\% = __ \%$
4. Продуктивність праці = $__ / __ = __ \text{ тис. грн/особу}$

Варіант 2 (великий обсяг):

1. Собівартість одиниці = $(__ + __ \times __) / __ = __ \text{ грн}$
2. Прибуток = $__ \times (__ - __) = __ \text{ тис. грн}$
3. Рентабельність = $(__ / __) \times 100\% = __ \%$
4. Продуктивність праці = $__ / __ = __ \text{ тис. грн/особу}$

Висновок: _____

Завдання 2. Оцінка ефективності спеціалізації

Умова: Цех машинобудівного підприємства випускає три види продукції. Керівництво розглядає можливість спеціалізації на виробництві одного найбільш рентабельного виду продукції.

Вихідні дані:

Вид продукції	Обсяг виробництва, шт.	Ціна, грн	Собівартість, грн	Час виробництва, год
Продукція А	500	800	600	2
Продукція Б	300	1200	900	3
Продукція В	200	1500	1100	4

Завдання:

1. Розрахуйте прибуток від кожного виду продукції
2. Визначте рентабельність кожного виду продукції
3. Обчисліть прибуток на одну годину виробництва
4. Розрахуйте коефіцієнт спеціалізації для поточного стану
5. Визначте, на якому виді продукції доцільно спеціалізуватися
6. Розрахуйте потенційний прибуток при повній спеціалізації (за умови використання всього часу на виробництво обраної продукції)

Форма виконання:

Розрахунки:

1. Прибуток від продукції:

A: $___ \times (___ - ___) = ___ \text{ тис. грн}$

Б: $___ \times (___ - ___) = ___ \text{ тис. грн}$

В: $___ \times (___ - ___) = ___ \text{ тис. грн}$

2. Рентабельність продукції:

A: $(___ / ___) \times 100\% = ___ \%$

Б: $(___ / ___) \times 100\% = ___ \%$

В: $(___ / ___) \times 100\% = ___ \%$

3. Прибуток на годину:

A: $___ / (___ \times ___) = ___ \text{ грн/год}$

Б: $___ / (___ \times ___) = ___ \text{ грн/год}$

В: $___ / (___ \times ___) = ___ \text{ грн/год}$

4. Коефіцієнт спеціалізації:

Загальний обсяг = $___ \text{ шт.}$

Питома вага А = $___ \%$, Б = $___ \%$, В = $___ \%$

$K_{\text{сп}} = 1 / (1 \times ___ + 3 \times ___ + 5 \times ___) = ___$

5. Рекомендація щодо спеціалізації: _____

6. Потенційний прибуток при спеціалізації: _____

Висновок: _____

Завдання 3. Аналіз ефективності кооперування

Умова: Підприємство "Електрон" виробляє електронне обладнання. Розглядається можливість кооперування з іншим підприємством для постачання комплектуючих замість їх власного виробництва.

Вихідні дані:

Показник	Власне виробництво	Кооперування
Потреба в деталях, тис. шт.	50	50
Собівартість одиниці, грн	120	—
Ціна закупівлі, грн	—	110
Витрати на транспортування, тис. грн	—	150
Вартість обладнання, тис. грн	2000	—
Кількість працівників, осіб	25	0
Площа виробництва, м ²	500	0
Вартість оренди, грн/м ² на рік	1200	—

Завдання:

1. Розрахуйте загальні витрати при власному виробництві
2. Розрахуйте загальні витрати при кооперуванні
3. Визначте економічний ефект від кооперування
4. Розрахуйте термін окупності вивільненого обладнання (якщо його можна продати за 60% від вартості)
5. Оцініть переваги та недоліки кожного варіанта
6. Зробіть обґрунтований висновок

Форма виконання:

Розрахунки:

1. Витрати при власному виробництві:

Виробничі витрати = $___ \times ___ = ___ \text{ тис. грн}$

Оренда приміщення = $___ \times ___ = ___ \text{ тис. грн}$

Амортизація обладнання (10% на рік) = $___ \times 10\% = ___ \text{ тис. грн}$

Загальні витрати = $___ \text{ тис. грн}$

2. Витрати при кооперуванні:

Закупівля деталей = $___ \times ___ = ___ \text{ тис. грн}$

Транспортні витрати = $___ \text{ тис. грн}$

Загальні витрати = ___ тис. грн

3. Економічний ефект:

Економія = ___ - ___ = ___ тис. грн

4. Термін окупності:

Виручка від продажу обладнання = ___ × 60% = ___ тис. грн

Термін окупності = ___ / ___ = ___ років

5. Переваги та недоліки:

Власне виробництво:

+ _____

- _____

Кооперування:

+ _____

- _____

Висновок: _____

Завдання 4. Дослідження комбінування виробництва

Умова: Деревообробне підприємство планує створити комбінат, який включатиме лісопилльне виробництво, виробництво меблів та виробництво пелет з відходів.

Вихідні дані:

Показник	Без комбінування	З комбінуванням
Закупівля деревини, тис. м ³	10	10
Ціна деревини, тис. грн/м ³	3	3
Вихід пиломатеріалів, %	70	70
Вихід відходів, %	30	30
Ціна пиломатеріалів, тис. грн/м ³	5	5
Утилізація відходів, тис. грн	500	—
Виробництво меблів, комплектів	—	1000
Ціна меблів, тис. грн/комплект	—	15
Собівартість меблів, тис. грн	—	10
Виробництво пелет, тонн	—	2000
Ціна пелет, тис. грн/тонна	—	3
Собівартість пелет, тис. грн/тонна	—	1,5
Додаткові інвестиції, тис. грн	—	5000

Завдання:

1. Розрахуйте виручку та прибуток без комбінування
2. Розрахуйте виручку та прибуток при комбінуванні
3. Визначте додатковий ефект від комбінування
4. Розрахуйте термін окупності інвестицій
5. Оцініть екологічний та економічний ефект комбінування
6. Зробіть висновок про доцільність комбінування

Форма виконання:

Розрахунки:

1. Без комбінування:

Витрати на деревину = ___ × ___ = ___ тис. грн

Виручка від пиломатеріалів = ___ × 70% × ___ = ___ тис. грн

Витрати на утилізацію відходів = ___ тис. грн

Прибуток = ___ - ___ - ___ = ___ тис. грн

2. З комбінуванням:

Витрати на деревину = ___ тис. грн

Виручка від пиломатеріалів = ___ тис. грн
Виручка від меблів = ___ × ___ = ___ тис. грн
Собівартість меблів = ___ × ___ = ___ тис. грн
Виручка від пелет = ___ × ___ = ___ тис. грн
Собівартість пелет = ___ × ___ = ___ тис. грн
Прибуток = ___ тис. грн

3. Додатковий ефект:

Додатковий прибуток = ___ - ___ = ___ тис. грн на рік

4. Термін окупності:

$T = \frac{\text{___}}{\text{___}} = \text{___}$ років

5. Ефекти:

Екологічний: _____

Економічний: _____

Висновок: _____

ЧАСТИНА 2: АНАЛІТИЧНА РОБОТА

Завдання 5. Порівняльний аналіз форм організації виробництва

Умова: На основі виконаних розрахунків (Завдання 1-4) заповніть порівняльну таблицю та зробіть комплексний аналіз.

Таблиця для заповнення:

Форма організації	Основні переваги	Основні недоліки	Показники ефективності	Галузі застосування
Концентрація				
Спеціалізація				
Кооперування				
Комбінування				

Завдання 6. Кейс-завдання

Ситуація: Ви — економіст підприємства середнього машинобудування. Керівництво просить вас підготувати рекомендації щодо вдосконалення організації виробництва. Підприємство має такі характеристики:

- Випускає 5 видів продукції
- Чисельність працівників: 200 осіб
- Рентабельність: 8%
- Середня завантаженість обладнання: 60%
- Частка кооперованих поставок: 15%

Завдання:

1. Які форми організації виробництва ви порекомендуєте застосувати?
2. Обґрунтуйте свої рекомендації розрахунками
3. Складіть план впровадження заходів
4. Оцініть очікуваний економічний ефект

Контрольні питання

1. Які основні форми організації суспільного виробництва існують?
2. Що таке концентрація виробництва і як вона впливає на економічну ефективність?
3. Які види спеціалізації виробництва ви знаєте?
4. У чому полягає сутність кооперування виробництва?
5. Які переваги має комбінування виробництва?
6. Як розраховується коефіцієнт спеціалізації?